

V Ě S T N Í K

Informační Orgán Československé národní rady americké

2137 LOMBARD AVENUE, CICERO, ILLINOIS 60804-2037

Telephone 708-656-1117 • Fax 708-656-5611

Redaktorka - Olga Kovářová

KVĚTEN - ČERVEN 1999

Vzpomínka na Lidice

Historické události v letech 1939-1945 zasáhly Československo krutě. Okupace našich zemí německou armádou. Utvoření Protektorátu Čechy a Morava.

Podíl českého a slovenského národa na domácí frontě i v odboji zahraničním, v celkovém zápase spojených národů proti fašisticko-nacistickému násilí, nebyl opravdu malý. Národ, zatlačený do pasivity, ukázal, že není na světě moci, která by byla schopna potlačit v něm touhu po svobodě, touhu po demokracii. Ani nejbrutálnější násilí nacistických tyranů a zavilá zášť německého národa a zvláště pak jeho větve, která se s průběhem věků přestěhovala na území Čech, Moravy a Slezska, nebyla schopna národ přesvědčit, ať už sliby, anebo zastrašováním, že území Čech, Moravy a Slezska je životním prostorem národa německého. Připojit nás k Říši a později vystěhovat, anebo snad dokonce vyhladit, to bylo cílem Hitlerovy politiky.

Všichni víme, jak se Německo zachovalo. Proto to nebudu opakovat, jen stručně pár hrůzných, všeobecně známých, nacistických statistik, které nesmíme nikdy zapomenout.

Tisíce popravených, desetitisíce žalářovaných a statisíce zavlčených do smrtelných německých koncentračních táborů.

Avšak dnes jsme se sešli, abychom vzdali úctu těm, kteří byli zavražděni v Lidicích. Tito lidé se stali nejsilnějším a nejzávažnějším výkřikem celé války, neboť to byl výkřik samé lidské civilizace.

LIDICE, tato malá, prostá česká dělnická obec ve středních Čechách, v srdci hornického kraje, stala se po celém světě symbolem utrpení celého československého národa, symbolem jeho vytrvalého odporu proti germánskému útlaku a věčnou pochodní boje za lepší budoucnost Československé Republiky.

Ministr Jan Masaryk tehdy prohlásil: Čím byl Pearl Harbor pro Ameriku, tím jsou dnes Lidice pro celý svět.

Měl pravdu. Když Němci dne 10. června 1942 ozná-

mili ve zvláštním komuniké celému světu, s jakou chladnokrevností a uvážeností se dopustili strašlivého zvěrstva proti hornické obci u Kladna, zachvěl se celý svobodný a spojenecký svět.

Americký státník Wendell Wilkie prohlásil: Protože vrah Heydrich byl zabit, Lidice žijí. Protože lidické svítilny zhasly, rozsvítil se plamen, který nikdy nezhasne. Všude a zejména ve Spojených státech severoamerických roste vlna tvrdého, neúprosného odhodlání. Dokud se dějí v jiné zemi věci, jako bylo zničení Lidic, a zavraždění Lidických, nemůžeme se zastavit, dokud si nebudeme jisti, že Němci nebudou opakovat podobné zvěrstvo také u nás.

Plukovník F. Knox, státní sekretář amerického loďstva, řekl ve svém projevu: Zeptají-li se nás příští generace, proč že jsme bojovali v této válce, povíme jim zvěst o Lidicích. Minulý týden byly Lidice prostinkou hornickou vsí. Jako v tisíci ostatních vesnic a měst po celé Evropě, bydlil v ní lid, který se nestaral valně ani o nacistickou hrůzovládu, ani o Hitlerův Nový Řád. A jakže promítl Hitler požehnání Nového Řádu na lidický lid? Pobílel jej. Odpovídáme vám, nacisté. Nevyhladili jste Lidice - ba naopak, dali jste jim věčný život. Stal se z nich symbol boje za svobodu. A my neustaneme v boji, dokud nesmeteme vás, katy, s povrchu zemského, jako vy jste smetli Lidice.

Za jeden měsíc po tomto proslovu, rozhodlo se Mexiko pojmenovat jedno ze svých míst LIDICE. A tak i v Mexiku žijí nové Lidice, jako pomník obdivu spojenců, nedaleko hlavního města Mexico-City.

Tisk celého světa se široce rozepsal o lidické tragédii. Anglie, Amerika, Afrika, Austrálie, Sovětské Rusko. K tisku se připojil rozhlas zvláštními relacemi. Známa americká básnička Edna St. Vincent Millay napsala o Lidicích dramatickou práci, kterou vysílaly největší americké rozhlasové stanice.

Anglický básník Lucio uveřejňuje v "Manchester Guardian" báseň "Lidice" už v červnu 1942. Doris Peel

uveřejňuje svou báseň "Lidice" v známém bostonském listě "Christian Science Monitor". V říjnu 1942 je v Newyorské umělecké galerii odhalena socha Lidic, vytvořená americkým sochařem Davidsonem.

Tak básněmi, písněmi, dramatickými a výtvarnými díly je po celém světě vzpomínáno malé české havířské vesnice, za níž jsou slouženy bohoslužby ve všech jazycích a chrámech bez rozdílu náboženství. I.J.K.

K. H. MÁCHA

MÁJ

Byl opět večer - první máj -
večerní máj - byl lásky čas;
hrdlíččin zval ku lásce hlas,
kde borový zaváněl háj.
O lásce šeptal tichý mech,
kvetoucí strom lhal lásky žel,
svou lásku slavík růži pěl,
růžinu jevil vonný vzdech.
Jezero hladké v křovích stinných
zvučelo temně tajný bol,
břeh je objímal kol a kol,
co sestru brat ve hrách dětinných.

ZPRÁVY ODBOČEK A OBLASTÍ

Členská schůze odbočky v Los Angeles a Orange County

První výroční členská schůze sloučených odboček Los Angeles a Orange County se konala 20. března 1999 ve vyhledávané české restauraci The Czech Point v Redondo Beach.

Na schůzi se řešily nejen běžné organizační záležitosti jako volba výboru odbočky, návrhy činnosti odbočky, kde je nebo jsou vhodná místa pro pořádání schůzí a programů, ale i otázky jak získat nové členy a vztahy mezi krajanými a starou vlastí.

Anna Zemanek, která byla v čele odbočky v Orange County po osm let, se už o předsednictví odbočky neucházela. Za jejího vedení odbočka patřila mezi nejaktivnější čs. organizace v jižní Kalifornii. Děkujeme paní Zemanek za dlouhá léta práce pro americkou krajanovou veřejnost. Prozatím vykonávají funkci předsedy odbočky Dr. Miloš Halouzka a Frank Vogel.

Nejaktivnější část krajanové veřejnosti, poúnorová exilová vlna, se nám nezadržitelně zmenšuje. Co bude potom, až tito krajané přestanou být aktivní v organiza-

cích a nebudou chodit na krajanové podniky? Posrpnová emigrace se - až na malé výjimky - do spolkové práce nezapojila, ba stranila se i návštěvy krajanových, zvláště exilových podniků. Tak tomu je i doposud a na změnu není naděje. A po roce 1989 noví Čechové a Slováci téměř nepřicházejí.

Nuže, co dělat? Domníváme se, že se musíme zaměřit na druhou, třetí a třeba i další generaci. Ano, téměř žádný z nich už neumí a nerozumí slovensky nebo česky a navíc mají i jiné zájmy než máme my. Musíme si však uvědomit, že druhá a další generace je jediná možná budoucnost české a slovenské Ameriky! Proto našim prvořadým úkolem by mělo být získat tyto potomky přistěhovalců pro naše organizace než se přeruší všechny jejich vztahy k předkům a ke slovenskému a českému národu. Jinak za 15-20 let budou naše kluby, spolky a organizace patřit minulosti. Neměli bychom přitom zapomínat na naše děti, vnuky a pravnuky, kteří se už tady narodili nebo vyrostli.

Jak získat druhou a následující generace Čechů a Slováků? Musíme jim nabídnout to, co je zajímavá a musíme se jich zeptat co je to. Pochybujeme, že je zajímavají jazzoví a rockoví umělci, kteří občas přijedou ze staré vlasti. Patrně jich mnoho nepřijde ani na oslavu Masarykových narozenin nebo na oslavu 28. října. My jsme zjistili, že druhá a další generace se dost zajímavá o folklór, zejména národní kroje, o sbírání starožitností a známek, o rodinnou historii, o českou a slovenskou kuchyni a možnost jít do krajanové restaurace.

Asi dva roky se pravidelně schází skupina v Orange County, která se zabývá slovenskou a českou rodinnou historií. Z více než dvaceti zájemců se ve staré vlasti narodili jen tři! Budeme-li trochu propagovat tuto rodopisnou skupinu tak nebude problém zdvojnásobit počet zájemců. Toto dává výtečnou možnost seznamovat členy skupiny s dějinami a životem lidu na území bývalého Československa.

Přibližně ve stejnou dobu se začala scházet skupina sběratelů čs. známek. Ačkoliv je filatelistů méně než rodopisců, jsou i v tomto případě velké možnosti seznamovat členy této skupiny s historií, kulturou a mnoha jinými aspekty souvisejícími s Československem nebo s Českou a Slovenskou republikou. Mýlíte se, když si myslíte, že sbírání známek je nudný koníček. Častokrát zjistíte zajímavé věci; např. od roku 1989 se v Československu a potom v České republice vydala jen jedna poštovní známka s podobiznou Tomáše Garrigue Masaryka. Tato známka je jednou ze skupiny dalších pěti známek, které byly vydány ve stejný den (9. ledna 1990). A na jedné z nich je V. I. Lenin! Myslím, že si Masaryk zaslouží větší uznání ve známkové tvorbě. Vždyť za tu

dobu přišlo do oběhu mj. 8 známek s květinami, 7 s hmyzem, 4 psi, 3 pravěcí veleještěři, 3 ptáci a stromy, a dokonce i jeden císař Zikmund (ano, ten moc hodnej na Čechy).

Nejlépe prospívá a udrží se takový klub, kde se členové zajímají o činnost; nezájem dovede každý klub dříve nebo později k zániku. I když věříme, že se pro český a slovenský národ už nikdy nebude opakovat rok 1938, 1948, anebo 1968, domníváme se, že je důležité udržet naše kluby, spolky a celonárodní organizace i v budoucnu.

Většina členů odbočky je zklamána vývojem vztahů mezi krajany na jedné straně a republikami na druhé straně. Zdá se, že všechna hesla o vzájemném porozumění končí u majetku a bankovního konta. T. G. Masaryk kdysi řekl, že Československo potřebuje 50 let míru, aby se stalo státem demokraticky smýšlejících občanů. Asi by to řekl i o dnešní Slovenské a České republice. A jistě by řekl, že co se jednou ukrade je krazené a morální povinností státu je to vrátit komu to patří - i exulantům.

Frank Vogel, jednatel

Nově sloučené odbočky Národní rady Los Angeles a Orange County znovu vzpomněly narození Tomáše Masaryka, tentokrát už sto čtyřicátých devátých

Universitní profesor Stanislav Segert měl úvodní slovo - takové neprofesorské, hřejivé a lidské. Byl také odměněn dlouhým potleskem.

Náš všestranný umělec, Oton Kovařík, četl prózu Čapkovu a Tomanovu báseň. Když Oton čte, jste na koncertě. Jeho hlas spojený s jeho vnitřním porozuměním textu dá každému velký zážitek.

V minulých programech jsme se soustředili na Masarykovu osvobozenou práci se zdůrazněním role krajské veřejnosti americké a Národní rady. Tentokrát jsme se zaměřili na Masarykovo mládí na Moravském Slovácku, jeho studentská léta v Brně a ve Vídni a začátky jeho profesorské působnosti na universitách ve Vídni a v Praze.

Dobře nám k tomu posloužil první díl videa České televise zvaný "Ano TGM". Na velké obrazovce jsme viděli Masarykovu transformaci z venkovského dítěte v mladého rozhodného muže. Promluvil k nám nejen prostředím venkovského Slovácka, ale i prostředím císařské Vídne i tehdejší ještě provinciální Prahy.

Video vyzdvihlo tak neobvyklý úspěch venkovského hochy úplně bez prostředků v získání dobře placených učitelských míst ve vlivných rodinách. Mladý Tomáš si tak nejen zajistil svoji existenci a studie penězně, ale také získal přístup mezi intelektuální i hospodářskou

smetánku vídeňské společnosti. Jak dobře mu posloužilo takové společenské obroušení v jeho pozdějším životě!

Viděli jsme také setkání s Charlottou Garigue v Lipsku i pozdější rozhodnou cestu Tomášovu do Ameriky, kterou si získal svolení bohatých Charlottiných rodičů k sňatku.

Charlotta se stala velkou českou vlastenkou. Když později už universitní profesor je znechucen útoky veřejnosti a chce odejít do Ameriky je to Charlotta, která ho přiměje, aby zůstal v Praze a dovedl svoje zápasy o duši národa do vítězného konce. Jak snadné by bylo pro každou jinou Američanku manželovu snahu odejít do její vlastní země uvítat! Rádi se k osobnosti paní Charlotty vrátíme v budoucích Masarykových programech.

Obecenstvo naší vzpomínky bylo velmi spokojeno, protože se nám podařilo přinést řadu ne dost známých aspektů Masarykova života. Lépe jsme porozuměli, co formovalo člověka, který se stal celonárodní autoritou, ke které se stále vracíme s láskou a úctou.

* * *

Začátkem dubna navštívila naše ústředí sestra Milada Hornová z Washingtonu. Zúčastnila se dvou schůzí a také měla přednášku na téma "Neznámá Charlotta Masaryková". Přiblížila nám tuto mimořádnou ženu výkladem o jejím mládí a rodinných kořenech a později jako manželku a matku čtyř dětí.

Masaryk charakterizoval Charlottu jako "Američanku, která se stala Češkou, mravně i politicky." Byla velmi vzdělaná, sečtělá, milovala hudbu a byla také hluboce zbožná. Její zásluhou se u Masaryků konaly večerní debaty, které také řídila. Osvojila si češtinu natolik, že ji mohla užívat při diskuzích o politice, literatuře i pokroku.

Zajímavý byl také výklad s. Hornové o náboženských a politických názorech Charlotty Masarykové. Její všestranné zájmy jí pomáhaly překonat jak její churavění, tak i osamocení v době, kdy TGM byl v zahraničí.

Jestliže vzpomínáme v březnu na TGM, měli bychom si 13. května připomenout Charlottu, ženu, která pro Masaryka tolik znamenala a pro náš národ vykonala.

Vzpomínka na začátek německé okupace v Československu

Nikdy nezapomenu na ten osudný "patnáctý březen 1939", když brzo ráno za zimního počasí se sněhovou vánicí přijížděly a Brandýsem n/L projížděly kolem administrativní budovy firmy Melichar-Umrath, továrny na hospodářské stroje, první německé tanky, obrněné vozy a motocykly v plné vojenské pohotovosti po státní silnici směrem ku Praze.

Hodně nás zaměstnanců stálo venku v malých hlouč-

kách nešťastní a bezmocní nad tragickými událostmi posledních dnů a nyní jako svědci prožívali tu nejbolestnější skutečnost, když před našima očima naši nepřátelé obsazovali naši zem a my jsme se cítili a byli jsme našimi spojenci opuštěni. A tak před šedesáti lety začala ta hrozná kalvárie českého národa pod německou "gestapáckou" krutovládou.

Nastaly dalekosáhlé změny. S okamžitou platností přestala existovat československá republika, stali jsme se německým protektorátem "Čechy a Morava" a vznikl svobodný slovenský stát. Celostátní správa v zemi přešla do německé pravomoci, Češi na vedoucích místech byli zbaveni úřadů, mnozí zavíráni a posíláni do koncentračních táborů, tisíce vlastenců odcházeli do vyhnanství a 17. listopadu 1939 po studentských protestních demonstracích, konaných 28. října byly zavřeny a zůstaly zavřeny až do konce německé okupace všechny vysoké školy a tisíce studentů bylo zajato a odvezeno do koncentračních táborů. Mezi nimi byl také můj bratr František, student medicíny na Karlově universitě v Praze, který si pobyl rok a půl v Oranienburgu.

Po celé zemi zavládl teror, s kterým Gestapo se snažilo udržet každodenní život v chodu a který se stupňoval po vypuknutí druhé světové války německým zákeřným útokem na Polsko 1. září 1939.

Od té doby byli jsme svědky totální světové války s velkými oběťmi. A radost z konce války po skoro šesti letech netrvala dlouho, jen do komunistického puče v únoru 1948 a obsazení republiky 21. srpna 1968 ruskou armádou a tak jsme zase žili více než 40 roků v komunistické porobě s "ochranou ruských tanků" až do konečného osvobození v listopadu 1989 a dosud ještě prožíváme, teď v České republice poklidné, částečně globálně neklidné doby.

S krajanskými pozdravy,

Karel Halaška, odbočka Gen. M. R. Štefánik

Akademický sochař a medailér

Václav Adolf Kovanič

Narozen 27. 9. 1911 – Zemřel 28. 3. 1999

Opustil trvale svůj ateliér v Hovoranech na Hodonínsku právě v den výročí narození Jana Ámose Komenského a ve stejném věku jako prezident Masaryk. Oba tito velikáni byli jeho životními vzory, jejichž ideály a filozofii nejen vyznával, ale skutečně naplňoval.

Studoval na sochařsko-kamenické škole v Hořicích (1927-1931), na Vysoké škole umělecko-průmyslové v Praze u J. Mařatky (1935-1936), a na Akademii výtvarných umění v Praze u prof. O. Španiela (1936-1939 a 1946). Vedle jeho díla sochařského je veřejnosti více

znám jako tvůrce klasické portrétní medaile. Tento oblíbený Španielův žák se tak zařadil po bok svému učiteli a vytvořil přes pět set medailí.

V ČSR uspořádal patnáct souborných samostatných výstav a podílal se asi na šedesáti vystavách v zahraničí.

Ani v USA jeho dílo není neznámo. Pro Genetický ústav Řehoře Jana Mendela v Greenwoodu v Jižní Karolině vytvořil bustu tohoto slavného zakladatele moderní genetiky. Dále dokončil pro tentýž ústav bustu vědce Mr. Selfa, která je připravena k transportaci do USA. Začátkem března s ochotou přijal ještě další nabídku Mendeliana v Greenwoodu na tvorbu plakety Dr. Williama Klaubera, což ovšem zůstalo už bez realizace.

Velké oblibě, zvláště v ČSR, se těšila jeho medaile pianisty Rudolfa Firkušného, kterou Mistr Kovanič vytvořil s podporou Česko-slovenské Národní Rady Americké, jako výraz obdivu a uznání Firkušného celoživotního díla k jeho osmdesátinám. Stříbrná medaile byla Mistru Firkušnému osobně předána representanty ČSNRA v Chicagu v létě 1992 při jeho vystoupení na festivalu v Ravinii.

Mezi jeho poslední díla patří plaketa arm. gen. Sergeje Ingra na jeho rodném domku ve Vikoši u Kyjeva, kterou Mistr Kovanič vytvořil na žádost bývalých zahraničních československých vojáků v Anglii během druhé světové války, jež byla odhalena v červnu 1998.

Kovaničovy busty, reliéfy, plastiky, medaile a plakety vlastní dnes na celém světě galerie, muzea, univerzity, vědecké ústavy i soukromé osoby. Ve své tvorbě se často vracel k oblíbeným osobnostem ze života kultury, vědy a umění. Všechna Kovaničova díla jsou po umělecké stránce vysoce kvalitní, perfektně provedena a vizuálně působivá. Snad jeho přílišná skromnost, politické a filosofické přesvědčení způsobilo, že se mu během jeho života nedostalo takového veřejného uznání, jakého si jistě zasloužil.

Mistře, děkujeme za tak mimořádný příspěvek do kulturního fondu českého i světového výtvarného umění!

Upozornění!

Vážený čtenáři - čtenářko!

Upozornění se týká těch, kteří dosud nezaplatili předplatné Věstníku (\$5.00 ročně) nebo Věstníku a American Bulletinu (\$10.00 ročně). Spoléháme na vaše předplatné.

Předplatné pošlete na adresu: Czechoslovak National Council of America, 2137 S. Lombard Ave., Cicero, IL 60650.

Poznámka: Na členy ČSNRA se toto upozornění nevztahuje, částka za dvouměsíčníky je zahrnuta v členském příspěvku.